

bulletin skip

zvláštní číslo **2/2017** ročník 26

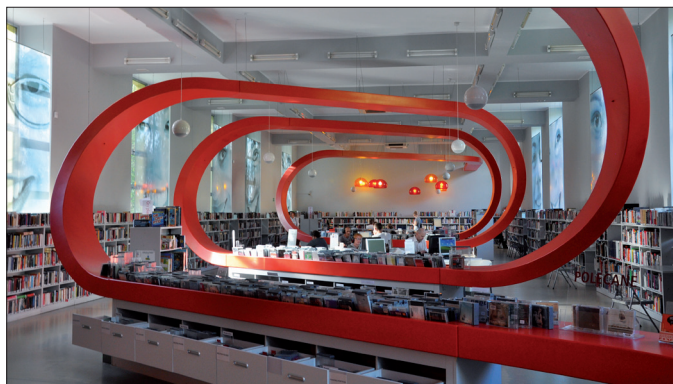
Polské knihovnictví

skip

Svaz knihovníků
a informačních pracovníků ČR

Nahoře: Knihovna Vratislavské univerzity – budova

Vlevo: Mediatéka ve Vratislavi – interiér

Na obálce: Knihovna Varšavské univerzity – interiér

Dole: Univerzitní knihovna v Gdaňsku – budova

Pozdrav

Vážení čeští přátelé,

je pro mě ctí představit Vám současný stav polských knihoven. Je to pro mě obzvlášť velké potěšení, jelikož bohatá historie knihy a knihoven v Polsku s více než tisíciletou tradicí byla započata ve 2. polovině 10. století příchodem české kněžny Doubravky, manželky knížete Měška I. Prostřednictvím našich jižních sousedů bylo přijato křesťanství, které mělo zásadní význam pro gramotnost v Polsku. V průběhu staletí se knižní kultura v zemi nad Vislou rozvíjela, ale došlo také k mnoha tragickým událostem, zejména v souvislosti s vážnými ztrátami během 2. světové války. Po roce 1945 ve válkou zničeném státě začala obnova a rozvoj knihoven a knihovnictví. Další etapu zahájily politické změny v Polsku a zrušení cenzury v letech 1989–1990. Polské politické události, které byly ve světě hojně komentovány, vedly k pádu Berlínské zdi a rozpadu bloku států závislých na Sovětském svazu. Otevření na Západ, mezinárodní spolupráce a možnost získání finančních prostředků z Evropské unie přispěly k obrovskému pokroku v oblasti technologického a digitálního rozvoje. Podpora získaná z rozpočtu EU umožnila výstavbu nebo rozšíření budov knihoven, přizpůsobených potřebám a očekáváním uživatelů 21. století. Neznamená to však, že se podařilo vyřešit všechny problémy knihoven. Objevily se problémy nové, mj. spojené s obavami o budoucnost institucí poskytujících služby, jako jsou knihovny. O významné roli, kterou sehrála polská knihovněda, informační věda a knihovnictví v Evropě i ve světě, výmluvně svědčí skutečnost, že ve dnech 19.–25. srpna 2017 se ve Vratislavi konal 83. Světový knihovnický a informační kongres IFLA. Největší a nejdůležitější světové události související s knihovnictvím a informačními vědami se zúčastnilo kolem 3 100 knihovníků ze 118 zemí, včetně významných hostů z České republiky.

Rád bych poděkoval řediteli Knihovnického institutu Národní knihovny ČR PhDr. Vítu Richterovi za inspiraci k napsání tohoto textu, jehož cílem je přiblížit některé aspekty moderního polského knihovnictví.

Dr hab. Ryszard Nowicki, prof. Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti

Obsah

Dějiny knihy a knihoven	4
Počet knihoven	5
Právní předpisy	7
Národní knihovna	8
Digitální knihovny a úložiště	8
Digitální projekty	10
Vzdělávání knihovníků	11
Odborné časopisy	12
Sdružení	12
Architektura knihoven	14
Závěrem	14
Seznam odkazů	15

Dějiny knihy a knihoven

V roce 966 Polsko přijalo křesťanství. S příchodem duchovenstva začaly do země proudit liturgické knihy. V 11. a 12. století byly položeny základy nejstarších kostelních a klášterních knihoven. První polská univerzita byla založena v roce 1364 v Krakově a spolu s ní vznikla také knihovna. O prvních letech její existence nejsou k dispozici žádné pramenné informace. Knihovna se začala rozvíjet po obnově univerzity v roce 1400. Kasper Straube, německý putovní tiskař z Bavorska, v Krakově v roce 1473 založil první tiskárnu a vydáním jednostránkového *Almanachu* v roce 1474 zahájil dějiny polského tisku. Polsko se stalo devátou zemí v Evropě, která začala využívat Gutenbergův vynález. V roce 1661 bylo vydáno 41 výtisků prvního tištěného periodika *Merkuriusz Polski*. Týdeník, jehož vznik byl inspirován králem Janem Kazimírem, je vůbec prvním v dějinách polské žurnalistiky.

První veřejná knihovna v Polsku, knihovna Załuských, byla otevřena 8. srpna 1747 ve Varšavě. Její fond vznikl sloučením knižních sbírek bratrů Andrzeje a Józefa Załuských. V roce 1747 přidělil parlament knihovně Załuských z části území Rzeczpospolité, tzv. Koruny, povinný výtisk. V roce 1794 obsahovala sbírka jedné z největších knihoven Evropy 18. století kolem 400 000 tisků a 12 000 rukopisů. Tuto sbírku Rusové vyvezli do Petrohradu, kde se stala základem Císařské veřejné knihovny otevřené v roce 1814. Od roku 1573 vybírala polské krále šlechta. Na rozdíl od dynastických králů jejich knižní sbírky nedědil další panovník. Nemohly se proto stát základem veřejné knihovny národního typu.

V důsledku trojího dělení, které v roce 1795 provedlo Rakousko, Prusko a Rusko, ztratilo Polsko svou svrchovanost. Během okupace země vedl každý stát samostatnou politiku týkající se knihoven. Na ruském území vznikla v roce 1816 Veřejná knihovna u Varšavské univerzity. Na rakouském území měly velký význam Jagellonská knihovna v Krakově a Univerzitní knihovna ve Lvově. Ve Lvově vznikl v roce 1827 Národní ústav

Ossolinských se vzácnou polskou knižní sbírkou. Na pruském území plnila roli veřejné knihovny Knihovna Raczyńských v Poznani. Polské obyvatelstvo bylo pronásledováno, mj. pomocí rusifikace a germanizace. Příznivé podmínky nastaly po roce 1867 na rakouském území, kdy Rakousko udělilo Haliči autonomii.

V roce 1918 po více než stoletém rozdělení mezi mocnosti získalo Polsko zpět nezávislost. Největším úspěchem mladého státu byl **vznik Národní knihovny ve Varšavě**, a to díky nařízení prezidenta Polské republiky ze dne 24. února 1928. Pro veřejnost byla knihovna otevřena 28. února 1930. V meziválečném období chyběla knihovně vlastní budova. Fondy byly uchovávány v různých částech hlavního města. V tomto období začaly na Ministerstvu náboženských vyznání a veřejného vzdělávání práce na přípravě zákona o knihovnách. V roce 1928 typograf a grafik Adam Półtawski vytvořil první polské písmo – antikvu Póltawského. Předtím tiskaři používali cizí písma a vzory. Dílo Adama Póltawského, který přizpůsobil vzhled písma typickému sestavení písmen v polském jazyce, pozvedlo estetiku původních polských výtisků.

Druhá světová válka způsobila obrovské škody. Podle odhadů přišlo západní a střední Polsko asi o 70 % všech knihovních fondů. Vědecké a odborné knihovny ztratily v té době zhruba 45–50 % knihovních fondů, z východních území druhé Polské republiky bylo vyvezeno pouze asi 10 % fondů. V roce 1944 na území osvobozeném od německých okupantů byla zahájena poválečná ochrana knihovních fondů, která byla ukončena v roce 1955. V důsledku přijatých opatření bylo ochráněno nejméně deset milionů knih, zejména německé provenience. Byly využity při obnově knihoven, knihovnictví a vědy v Polsku. V důsledku událostí druhé světové války a složité situace po jejím konci byly knihovní fondy rozptýleny po celé zemi. Vývoj technologických inovací umožnil v 21. století jejich virtuální sloučení.

Knihovní fondy, které jsou z hlediska provenience homogenní, patří v polských knihovnách k raritám. V letech 1946 a 1947 byla do Vratislavi z Národního ústavu Ossolinských ve Lvově přivezena část polského knihovního fondu.

Po válce byla v zemi zavedena cenzura, která

byla oficiálně zrušena v roce 1990. Politická situace, včetně tzv. Gomulkovského tání po říjnu 1956, měla obrovský dopad na fungování knihoven. V letech 1976–1989 se knihy a časopisy šířily nelegálně bez povolení Hlavní správy tiskového dohledu.

Počet knihoven

Analýzy stavu knihoven v Polsku provádí Národní knihovna na základě každoročních průzkumů Hlavního statistického úřadu. Registrace se vztahuje na knihovny veřejné, vědecké, pedagogické, odborné a podnikové, dále na vědecká, technická a ekonomická informační centra a vědecké společnosti. Mimo průzkum zůstávají knihovny školní, farní, vězeňské, vojenské osvětové a jiné. Podle Zprávy Národní knihovny za rok 2017 bylo v roce 2016 Hlavním statistickým úřadem registrováno 9 567 funkčních knihovnických zařízení. Činnost školních knihoven podléhá registraci prostřednictvím Vzdělávacího informačního systému vedeného Ministerstvem národního školství. Ze shromážděných údajů vyplývá, že v roce 2016 bylo v Polsku 21 563 školních knihoven. V polské armádě fungovalo 115 vzdělávacích knihoven a v káznících 152 knihoven. Farních knihoven bylo podle odhadovaných údajů 1 480. V roce 2016 bylo v Polsku celkem asi **32 000 knihoven různých typů**. Průzkum ukazuje pokles počtu knihovnických zařízení (v roce 2016 o 143 zařízení méně než v roce 2015). V roce 2016 působilo v Polsku:

- 7 984 veřejných knihoven (včetně poboček);
- 938 vědeckých knihoven (včetně vysokých škol);
- 272 pedagogických knihoven (včetně poboček);
- 302 odborných knihoven;
- 53 podnikových knihoven s beletristickým fondem;
- 21 knihoven vědeckých, technických a ekonomických informačních center;
- 12 knihoven vědeckých společností.

Veřejné knihovny fungují na principu sítě (krajská knihovna, okresní knihovna, městská knihovna, obecní knihovna, pobočka knihovny). V roce 2016 na jednu veřejnou knihovnu nebo pobočku knihovny připadlo 4 814 obyvatel. V administrativní jednotce (obci) by měla fungovat alespoň jedna knihovna. Počet poboček v obci závisí na rozhodnutích místních úřadů. Některé obce nemají kromě jedné hlavní knihovny žádnou pobočku. Tato situace ztěžuje přístup ke knihovním službám v obcích, které zaujímají rozlehlejší území. Počet veřejných knihoven a jejich poboček v roce 2012 činil celkem 8 182 a v roce 2016 klesl na 7 984 (ve městech z 2 791 na 2 744, na vesnicích z 5 391 na 5 240). Zároveň se zvýšil počet veřejných knihoven spojených s kulturními středisky (z 1 174 v roce 2012 na 1 385 v roce 2016). Důvodem pro spojování veřejných knihoven jsou nejčastěji úspory zřizovatele (obce, okresu, kraje). Tento postup může mít za následek snížení úrovně poskytovaných knihovnických služeb. Počet knihovnických jednotek v roce 2016 činil 128 994 880 (336 knihovnických jednotek na 100 obyvatel). Instituce dostávají finanční podporu ze státního rozpočtu. Například dotace na nákup nakladatelských novinek jsou zahrnuty v Národním programu pro rozvoj čtenářství na léta 2016–2020. Velký pokrok učinily veřejné knihovny v zavádění počítačové techniky – v roce 2016 používalo počítače 94,8 % knihoven. Své vlastní webové stránky mělo 76 % veřejných knihoven. Ve veřejných knihovnách v Polsku pracovalo celkem 23 593 zaměstnanců, z toho 18 337 v hlavních činnostech (43,9 %

s vyšším knihovnickým vzděláním). Počet uživatelů činil 7 596 616 a počet registrovaných čtenářů 6 096 339 (počet obyvatel v Polsku dosahuje cca 38 milionů).

Jak bylo uvedeno výše, počet knihoven v Polsku klesá, ale vznikají také nové knihovny. Dobrým příkladem je pobočka č. 12 Městské veřejné knihovny ve Vratislavi, která působí od poloviny roku 2017 v prvním patře nádražní budovy Polské státní železnice Wrocław Główny. Pobočka je přizpůsobena osobám se zdravotním postižením. Je otevřena od pondělí do soboty a využívají ji uživatelé všech věkových kategorií – od dětí až po důchodce, včetně mnoha cestujících. Knihy jsou také půjčovány osobám ze zahraničí s tím, že budou vráceny (např. poštou).

Mezi **vědecké knihovny** se řadí především knihovny vysokoškolské, knihovny Polské akademie věd a dalších vědeckých organizací, knihovny výzkumných ústavů, knihov-

ny oborové a speciální. Status vědeckých knihoven můžou mít také veřejné knihovny – v roce 2016 bylo takových knihoven 12. Tyto instituce mezi sebou spolupracují a realizují činnosti zaměřené zejména na rozšíření přístupu k informačním zdrojům. Vytvářejí mimo jiné sdružení (konsorcia) nebo digitální knihovny. Pořádají konference týkající se knihovnických otázek národního i mezinárodního charakteru včetně těch souvisejících s budoucností vědeckých knihoven (např. ve dnech 25.–26. října 2016 pořádala Univerzitní knihovna v Poznani konferenci s názvem *Vědecká knihovna: skutečně ještě vědecká?*). Některé vědecké knihovny jsou otevřené i v neděli. Důležitá a uživateli vysoce ceněná je nabídka licencovaných elektronických zdrojů, ke kterým si knihovny zakoupily přístup.

Nepříznivá organizační a existenční situace **pedagogických knihoven** byla pozorována již několik let. Je spojena s pokusy krajské sa-

Pobočka Městské veřejné knihovny ve Vratislavi v budově nádraží Wrocław Główny – volně přístupný knihovnický fond

mosprávy o jejich reorganizaci, v rámci které by mělo dojít k začlenění pedagogických knihoven do struktur vzdělávacích institucí nebo sítě veřejných knihoven. Kvůli podpoře a posílení potenciálu byly pedagogické knihovny zařazeny do již zmíněného Národního programu pro rozvoj čtenářství na léta 2016–2020. Knihovní fondy obsahovaly více než 13 milionů svazků knih a časopisů. Využívalo je 245 000 čtenářů (především studentů, učitelů a žáků). K počítačům má přístup 100 % knihoven. Vyšší knihovnické vzdělání mělo 95,9 % odborných zaměstnanců. Knihovníci pořádají vzdělávací akce, školení, konference, akce na podporu čtení atd. Příkladem aktivní pedagogické knihovny, která podniká řadu činností, je Krajská pedagogická knihovna v Bydhošti. Její součástí je Muzeum školství. Díky iniciativě této knihovny byla připomenuta a propagována osobnost polského matematika a kryptologa Mariana Rejewské-

ho, který prolomil kód německého šifrovacího stroje Enigma.

Statistické údaje ukazují nízkou **úroveň čtenářství v Polsku**. Podle zprávy Národní knihovny pouze 38 % Poláků přečetlo v 2017 roce alespoň jednu knihu (v 2004 to bylo 58 %). Tato situace vyplývá mimo jiné ze stále dostupnějších informací na internetu. Pro podporu a propagaci čtení jsou pořádány různé aktivity na místní, regionální a ústřední úrovni. K nejdůležitějším patří akce *Národní čtení* pořádaná prezidentem Polské republiky od roku 2012. První ročník byl zahájen četbou *Pana Tadeáše*, jehož autorem je národní básník Adam Mickiewicz. Každý, kdo má zájem se zúčastnit společného čtení, tak může učinit ve vybraném místě, např. v knihovnách, školách, kulturních střediscích, náměstích, parcích. Akce probíhají v celé zemi a také v mnohých zahraničních seskupeních Polonie.

Právní předpisy

Polská knihovnická legislativa má svůj počátek již na konci 18. století. V roce 1773 byla zřízena Národní komise pro vzdělávání, která dohlížela na školní knihovny a v roce 1774 převzala kontrolu nad knihovnou Załuských. Dne 17. dubna **1946** byl v Polsku vydán **dekret s platností zákona o knihovnách a péči o knihovní fondy**. Právní dokument vysoké důležitosti umožnil realizaci knihovní politiky. První knihovnický zákon přispěl k rychlé a racionální péči o knihovní fondy během obtížného poválečného období. Stát převzal povinnost udržovat knihovny. V krátkém čase byla v zemi vytvořena dynamicky se rozvíjející síť knihoven, která mj. napomohla vymýcení negramotnosti v Polsku v 50. letech 20. století.

V druhém **zákoně o knihovnách** ze dne 9. dubna **1968** článek 1. uvádí, že knihovny slouží k rozvoji vědy, kultury a národního hospodářství a také k socialistickému vzdělávání. Přijetí nově-

ho právního dokumentu vyplývalo z nutnosti aktualizace původního zákona.

V současné době platí **zákon o knihovnách** ze dne 27. června **1997**, který stanovuje obecná pravidla provozu knihoven. V původním textu byly později provedeny změny. Jejich důvodem byly mj. administrativní reformy z roku 1999 a vytvoření okresu jako nové jednotky územní správy. Administrativní změny ovlivňují fungování knihovnických sítí – přispívají k jejich vzniku nebo zániku. Situace vyžadovala zavedení informací o okresních knihovnách do zákona. V Polsku existovala síť okresních knihoven až do poloviny 70. let 20. století. Zrušena byla během předchozí administrativní státní reformy provedené v roce 1975. V současné době komunita knihovníků očekává nový zákon o knihovnách, který posílí jejich postavení a roli.

Odkazy na uvedené právní předpisy jsou k dispozici v Seznamu odkazů.

Národní knihovna

Centrální státní knihovna, tj. Národní knihovna ve Varšavě, podléhá ministrovi kultury a národního dědictví. V roce 2017 instituce dokončila katalogizaci všech fondů, které tvoří její majetek a patří do národního knihovního fondu. V důsledku toho každý uživatel, který má zájem, může přistupovat k dokumentům online. Koncem prosince 2017 podle již citované Zprávy Národní knihovny za rok 2017 tvořilo fondy Národní knihovny celkem 8 706 653 jednotek (knih a periodik, tiskovin časové povahy, elektronických dokumentů, rukopisů, zvukových a audiovizuálních dokumentů, ikonografických a kartografických dokumentů atd.). Dokumenty předsávané jako povinný výtisk jsou katalogizovány do 24 hodin. Bibliografické záznamy jsou vytvářeny v souladu s mezinárodními standardy. Přichází dokumenty jsou průběžně zpracovávány v integrovaném knihovním systému SIERRA, jehož prostřednictvím je od roku 2013 zpřístupněn hlavní počítačový katalog. Pro tvorbu a zpřístupňování ústředních katalogů a bibliografie je využíván systém MILLENIUM, který má pět hlavních modulů: katalogizace, akvizice, objednávání a evidence časopisů a zpřístupnění. V roce 2017 byla v Národní knihovně zavedena nová pravidla pro katalogizaci fondů, tzv. Deskriptory Národní knihovny.

Instituce plní řadu mimořádně důležitých funkcí národního významu. Zabývá se mimo jiné zpracováním a publikací **současné a retrospektivní národní bibliografie**. Je zodpovědná za **přidělování identifikačních čísel** knihám (ISBN), časopisům (ISSN), hudebninám (ISMN) a předávání dat mezinárodním organizacím. Koncem roku 2017 byly v Národní knihovně dokončeny práce na **Korpusu polských publikací**, jehož cílem bylo zpracovat katalogizační záznamy všech polských publikací od doby vynálezu knihtisku a pořídit jejich digitální kopie. Přijatá opatření umožňují sjednocení záznamů všech typů publikací v národních knihovnách. Ve výsledku má Korpus polských publikací charakter bibliografie současné, ale také retrospektivní. Více než 30 000 polských knihoven z tohoto zdroje může stahovat záznamy publikací, aniž by je musely samy vytvářet. Knihovny všech typů mohou rychle vytvářet vlastní kompletní elektronické katalogy fondů, zavést jejich online prohledávání a umožnit objednávání přes internet. Národní knihovna plní úkoly projektu Europeana v2.0, což zahrnuje i propagaci digitalizovaného evropského kulturního dědictví a digitální knihovny Europeana. Webová prezentace instituce je bohatá a rozmanitá – má sedm informačních stránek provozovaných formou blogů.

Digitální knihovny a úložiště

V důsledku rozvoje digitálních technologií se digitalizace a tvorba digitálních knihoven staly základními nástroji pro ochranu objektů a zároveň jejich zpřístupnění široké veřejnosti. První digitální knihovna v Polsku, **Velkopolská digitální knihovna**, byla spuštěna v říjnu 2002 v Poznani. Koncem stejného roku svůj provoz zahájila Polská internetová knihovna. Během následujících deseti let vzniklo v Polsku více než 100 digitálních knihoven. V roce 2005 začala fungovat **Federace digitálních knihoven**.

V roce 2006 vznikla **Národní digitální knihovna POLONA**, která je jedním z největších portálů svého druhu na světě. Využívání fondů největší a nejmodernější digitální knihovny v zemi je zdarma. Koncem července 2018 POLONA obsahovala více než 2,4 milionu digitalizovaných objektů. Obzvlášť vypořádající je kopie s pořadovým číslem dva miliony. Jedná se o obrázek urny s popelem písemných dokumentů nevyčíslitelné hodnoty pro polskou kulturu, spálených Němci v roce 1944. V souvislosti se spuště-

Národní knihovna – budova

ním nového softwaru Národní digitální knihovna POLONA v roce 2017 získala název POLONA/2miliony. V současné době je POLONA modernizována s důrazem na funkčnost, a to v návaznosti na získání evropských prostředků z Operačního programu Digitální Polsko 2014–2020. K největším digitálním knihovnám v zemi patří:

- Jagellonská digitální knihovna;
- Velkopolská digitální knihovna;
- e-knihovna Varšavské univerzity;
- Malopolská digitální knihovna;
- Digitální knihovna Dolního Slezska;
- Kujavsko-Pomořanská digitální knihovna.

Digitální knihovny provozuje jedna knihovna nebo několik institucí. Poslední jmenované digitální knihovny mají regionální povahu. Stále vznikají nové digitální knihovny. Jednou z nich je Polonijní digitální knihovna, která má za úkol ukládání kopií unikátních polonik z vybraných zahraničních sbírek.

Velký význam mají **digitální úložiště**. Úložiště elektronických dokumentů v Národní knihovně bylo zprovozněno v roce 2009. Shromažďovány jsou knihy a periodika vydávané pouze v digitální verzi a zpřístupněné prostřednictvím internetu. Podle Nařízení ministra kultury a umění ze dne 6. března 1997 o knihovnách, které jsou oprávněny obdržet povinný exemplář určitých druhů publikací, a o pravidlech pro předávání těchto exemplářů, mají v Polsku na povinný exemplář digitálních publikací nárok dvě knihovny, a to Jagellonská knihovna v Krakově a Národní knihovna ve Varšavě. V roce 2017 bylo v úložišti zpřístupněno 5 775 objektů.

Rychlý přístup k vědecké literatuře poskytuje od roku 2014 **Digitální půjčovna vědeckých publikací ACADEMICA**. Obsahuje více než 2,2 milionu publikací (monografií, učebnic, skript, článků a celých čísel časopisů) ze všech vědních oborů.

Digitální projekty

V současné době jsou realizovány dva největší digitální projekty v historii polského knihovnictví: e-služba OMNIS a Patrimonium – digitalizace a zpřístupnění polského národního dědictví ze sbírek Národní knihovny a Jagellonské knihovny. Tyto projekty byly na základě iniciativy Národní knihovny, Sdružení polských knihovníků a města Vratislav představeny na Světovém knihovnickém a informačním kongresu IFLA, který se konal v Polsku v roce 2017.

Projekt OMNIS byl zahájen v roce 2016. Jeho cílem je zavést celostátní informační systém nabízející jeden přístupový bod ke zdrojům polské

Integrované vyhledávání OMNIS umožní prohledávání bibliografických metadat na jednom místě a přístup k obsahu publikací dostupných na trhu, pocházejících z fondů Národní knihovny a dalších polských knihoven. Neziskové knihovny budou moci vytvořit vlastní digitální knihovny. Bude usnadněna online práce výzkumných týmů, zejména v oblasti humanitních a společenských věd, které během bádání využívají digitalizované objekty. Projekt má být dokončen do září 2019. Jeho rozpočet dosahuje 63 359 669 zlotých. Příspěvek evropských fondů činí 53 621 287,87 zlotých.

Univerzitní knihovna v Gdaňsku – individuální studovny

literatury, které jsou uloženy v Národní knihovně i jiných knihovnách po celé zemi, a také k vědeckým výsledkům a aktuální nabídce vydavatelského trhu. Výsledkem projektu bude zpřístupnění a rozsáhlé využívání čtyř integrovaných knihovnických e-služeb:

- Integrované vyhledávání OMNIS;
- Vydavatelské úložiště e-ISBN;
- POLONA v cloudovém úložišti pro knihovny;
- POLONA v cloudovém úložišti pro vědce.

Realizace projektu **Patrimonium** začala o rok později, tedy v roce 2017. Koordinovaná hromadná digitalizace se týká dvou největších knihoven v Polsku: Národní knihovny ve Varšavě a Jagellonské knihovny v Krakově. V plánu je naskenování a následné zpřístupnění jednoho milionu nejcennějších písemných veřejně dostupných objektů (rukopisů, starých tisků, kartografických a ikonografických objektů, hudebnin, časopisů a knih, plakátů, drobných tisků) na portálu POLONA a archivování v Digitálním úložišti Národní knihovny. Z Ná-

rodní knihovny bude pocházet 652 000 objektů a z Jagellonské knihovny 348 000 objektů. Tento projekt je spolufinancován Evropskou unií z prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Digitální Polsko 2014–2020 a financován z prostředků ministra kultury a národního dědictví. Celkový rozpočet projektu, který má být dokončen v lednu 2020, činí 99 636 239 zlotých (Evropská unie projekt financuje částkou 83 473 889,88 zlotých).

Vzdělávání knihovníků

Počátky vzdělávání knihovníků v polských zemích sahají do 19. století. Základem byly přednášky z oblasti knihovnictví na Jagellonské univerzitě, Varšavské univerzitě, v Lyceu Krzemienieckého a na Vilenské univerzitě. V roce 1917, v době, kdy Polsko bylo stále okupováno, vznikl Polský svaz knihovníků, který se aktivně zasazoval o vzdělávání knihovníků. Od obnovení nezávislosti Polska v roce 1918 až do vypuknutí druhé světové války nebyly v zemi vybudovány speciální knihovnické školy. Knihovnické kurzy v té době pořádaly vzdělávací sdružení a veřejné a univerzitní knihovny.

Po druhé světové válce se knihovnické vzdělávání uskutečňovalo na střední a vyšší úrovni. V roce 1946 zahájilo činnost státní Středisko korespondenčního vzdělávání. Následně bylo změněno na Centrum stálého vzdělávání knihovníků a v roce 2006 ukončilo svou činnost. V roce 1948 vzniklo Státní středisko vzdělávání knihovníků v Jarocině (zaniklo v roce 2002). V letech 1950–1959 bylo v zemi pět čtyřletých knihovnických lyceí. Tyto střední knihovnické školy byly také zrušeny.

První univerzitní katedra knihovnických studií byla založena v roce **1945 na Univerzitě v Lodži**. V roce 1952 začala působit Katedra knihovnictví na Varšavské univerzitě a v roce 1956 na Vratislavské univerzitě. Po roce 1974 byla vytvořena nová střediska pro vzdělávání knihovníků (mj. v Poznani, Toruni, Gdaňsku, Katovicích, Lublině, Bydhošti, Kielcích, Krakově, Olsztyně, Štětíně, Zelené Hoře). Některá střediska byla kvůli nedostatku samostatných pedagogických pracovníků nucena po několika letech ukončit činnost.

Změny ve vzdělávání knihovníků v Polsku souvisí s reformou vysokoškolského vzdělávání na mezinárodní úrovni. **Vysokoškolské knihovnické vzdělávání** probíhá na I. a II. stupni (bakalářské a magisterské). Absolventi studia II. stupně mohou pokračovat studiem III. stupně (doktorským studiem). V Polsku v současné době převažuje vzdělávání v oblasti knihovnictví na úrovni akademických studií ve formě denního nebo

dálkového studia. Studium I. stupně předpokládá získání 180 kreditních bodů podle Evropského systému přenosu a akumulace kreditů (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS) a trvá šest semestrů, studium II. stupně 120 ECTS a trvá nejméně čtyři semestry. V roce 2014 knihovnické vzdělávání poskytovalo osm institutů na veřejných univerzitách, tři katedry a dva ústavy veřejných univerzit, jedna katedra vyšší státní odborné školy a jedna fakulta na neveřejné univerzitě. Významným prvkem vzdělávání je také postgraduální studium poskytované státními a soukromými univerzitami. Důležitá vzdělávací centra pro knihovníky jsou:

- ve Varšavě (z Institutu informačních věd a knihovnictví a Institutu žurnalistiky byla dne 1. září 2016 byla vytvořena Fakulta žurnalistiky, informačních věd a knihovnictví Varšavské univerzity; fakulta je první výzkumnou jednotkou v Polsku, která vede výzkum a výuku ve třech oborech: studium médií, informační věda a knihovněda);
- ve Vratislavi (Institut informačních věd a knihovnictví Vratislavské univerzity);
- v Krakově (dvě univerzity: Institut informačních věd a knihovnictví Jagellonské univerzity a Institut informačních věd Pedagogické univerzity);
- v Toruni (Institut informačních věd a knihovnictví Univerzity Mikuláše Koperníka);
- v Lublině (Institut informačních věd a knihovnictví Univerzity Marie Curie-Skłodowské);
- v Katovicích (Institut knihovnictví a informačních věd Slezské univerzity v Katovicích);
- v Lodži (Katedra informačních věd a knihovnictví Univerzity v Lodži).

Za zmínku stojí také **další vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků**, které zajišťuje Národní knihovna. Pořádá mj. kurzy, workshopy, semináře, přednášky a také školení zaměřená na knihovnictví, informační vědy, využití databází nebo knihovních softwarů. Důležitou roli při vzdělávání knihovníků hraje Ústav knihovnického vzdělávání Národní knihovny.

Odborné časopisy

Nejstarším polským vědeckým časopisem v oblasti knihovnictví je čtvrtletník *Przegląd Biblioteczny*. Ten v roce 1927 začal vydávat Svaz polských knihovníků. Časopis publikuje především články z oblasti moderního knihovnictví a informační vědy. Autoři prezentují aktuální stav výzkumu knihovnictví a informačních věd. *Przegląd Biblioteczny* je začleněn do seznamu vědeckých časopisů Ministerstva vysokého školství a vědy.

Celostátním vědeckým bibliologickým a knihovnickým časopisem jsou *Roczniki Biblioteczne*, vydávané od roku 1957 ve Vratislavi. Tematicky se zaměřují mj. na teorii knihoven a knihovnictví, moderní organizaci a provoz knihoven a dějiny knihy a knihoven.

Důležité místo zauímají i časopisy:

- *Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi* (publikuje výsledky výzkumů v oblasti knižní kultury z historického hlediska);
- *Biblioteka* (věnuje se otázkám týkajícím se současného knihovnictví, bibliologie a informační vědy, dějinám knihy a knihovních fondů);
- *Bibliotheca Nostra* (zabývá se současnou informační vědou a bibliologií, a to z hlediska teoretického a praktického);
- *Libri Gedanenses* (vydává jej Polská akademie věd prostřednictvím gdaňské knihovny).

Pro knihovníky jsou vydávány také další časopisy, např. *Bibliotekarz*, *Poradnik Bibliotekarza* a *Biblioteka w Szkole*. Vycházejí i regionální časopisy, např. *Bibliotekarz Kujawsko-Pomorski*, *Bibliotekarz Lubelski*, *Bibliotekarz Podlaski*, *Bibliotekarz Warmińsko-Mazurski* a *Bibliotekarz Zachodniopomorski*.

Nejstarším polským vědeckým časopisem v oboru informační vědy je časopis *Zagadnienia Infor-*

macji Naukowej – Studia Informacyjne. Periodikum, které se zabývá vědecko-informační činností v Polsku a ve světě, vychází od roku 1962. Od roku 2016 je spoluvydavatelem Fakulta žurnalistiky, informačních věd a knihovnictví Varšavské univerzity. Časopis se zabývá nejdůležitějšími problémy teorie, historie a metodologie informační vědy a organizací, metodami a nástroji informační činnosti. Od roku 2013 je časopis mezinárodní. V redakční radě působí zahraniční odborníci z oboru informační vědy. Články v časopise jsou publikovány v polštině nebo angličtině. Časopis je indexován mj. v databázích Central European Journal in Social Sciences and Humanities (CEJ-SH), EBSCO, ERIH Plus, Index Copernicus Journal List a WorldCat. Od čísla 2/2014 je vydáván v tištěné a elektronické podobě. Starší čísla jsou dostupná v Bibliologické digitální knihovně a Digitálním archivu Sdružení polských knihovníků.

Pro knihovníky je důležitý elektronický časopis *Biuletyn EBIB*, publikovaný v režimu otevřeného přístupu. Během roku vychází několik tematických čísel, které obsahují články, prohlášení, zprávy a jiné informace. Například v roce 2017 bylo publikováno sedm čísel (č. 171 až 177), které se týkaly mj. spolupráce knihoven, malých knihoven, knihovních softwarů, archivace webových stránek, vědeckých knihoven, hodnocení vědy v Polsku a knihoven a knihovníků na sociálních sítích. Na serveru EBIB jsou také zpřístupňovány např. informace o polských a světových digitálních knihovnách, tuzemských a zahraničních knihovnických časopisech, grantech pro knihovny, konferencích. Server rovněž umožňuje prohlížení a zveřejňování pracovních inzerátů pro knihovníky a zaměstnance knihoven.

Sdružení

Sdružení polských knihovníků se zaměřuje na činnosti související s rozvojem knihovnictví, vytvářením pozitivního obrazu kniho-

ven a povolání knihovníka a propojováním knihovníků mezi sebou. Organizace byla založena v roce 1917 ve Varšavě jako Svaz polských

knihovníků. Členy sdružení jsou osoby odborně nebo vědecky spjaté s knihovnictvím a informační vědou. V roce 2015 mělo sdružení 6 884 členů, působících v 16 oblastech, 55 sekcích a 280 skupinách. Podle strategie na období let 2010–2021 se sdružení snaží ovlivnit knihovní politiku a praxi v Polsku a usnadňovat přístup všech knihovníků k různým formám vzdělávání a profesního rozvoje. V organizační struktuře sdružení působí odborné sekce (útvary), komise a týmy pro úkoly související s problémy různých typů knihoven. Činnost sdružení je různorodá a bohatá. Organizuje konference, workshopy a školení, které se zabývají obzvláště důležitými problémy současného knihovnictví. Vydává také odborné časopisy a knihy v edicích. Na základě iniciativy sdružení je v Polsku pořádána řada akcí, včetně Dne knihovníka a knihoven nebo Týdne knihoven. Za vědecké úspěchy v oblasti podpory odborných znalostí uděluje sdružení každoročně Vědeckou cenu Adama Łysakowského a Cenu mladých Marie Dembowské za nejlepší magisterskou práci z oblasti knihovnictví a informační vědy. Sdružení je zakládajícím členem Mezinárodní federace knihovnických sdružení (International Federation of Library Associations and Institutions, IFLA) a dalších organizací. V roce 2011 byl spuštěn portál Sdružení polských knihovníků.

Polská vědecká informační společnost byla založena ve Varšavě v roce 1992. Hlavní cíle společnosti jsou šíření poznatků vztahujících se k vědeckým a technickým informacím, podílení se na utváření informační politiky státu, přizpůsobení dalšího vývoje informačních věd v Polsku požadavkům Evropské unie, propojení národních tvůrců vědeckých informací s uživateli informací. Společnost spolupracuje s akademickými školicími středisky pro knihovníky a specialisty v oblasti vědeckých informací, knihovnami, výzkumnými institucemi a dalšími sdruženími, které působí v oblasti vědeckých informací a souvisejících oborech. Pořádá vědecké konference *Národní fórum pro vědecké a technické in-*

formace a Práce s informacemi ve vědě (druhou jmenovanou ve spolupráci s Institutem informační vědy a knihovnictví Jagellonské univerzity a Institutem knihovnictví a informačních věd Slezské univerzity v Katovicích). Společnost publikuje recenzovaný čtvrtletník *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej*.

Sdružení učitelů-knihovníků polských škol působí od roku 1992. O rok později se stalo členem Mezinárodního sdružení školních kniho-

Knihovna Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti – počítačová pracoviště v čítárně časopisů

ven (International Association of School Librarianship, IASL). Sdružuje osoby, které se zabývají problematikou knih, čtenářství a knihoven, snaží se vytvořit příznivé podmínky pro provoz školních knihoven, propojuje mezi sebou učitele-knihovníky a chrání jejich profesní zájmy. Podporuje profesní zdokonalování učitelů knihovníků a snaží se rozvíjet čtenářství dětí a mládeže.

Polská knihovědná společnost vznikla v roce 1989. Provádí vědecko-výzkumnou a vydavatelskou činnost v oblasti knihovědy, pořádá konference týkající se postavení knihy v Polsku, vypracovává znalecké posudky. Výzkumné práce se týkají mj. osudů knihovních fondů přemístěných v důsledku válečných událostí, ztrát polských knihoven během druhé světové války. Od počátků svého působení sdružení zdůrazňuje potřebu důkladného prozkoumání historie polského knihovnictví po roce 1945.

Architektura knihoven

Budova **Jagellonské knihovny v Krakově** patří k nejvýznamnějším polským budovám z 20. století. Také v jiných městech byly postaveny zcela nové knihovny. Budovy **Hlavní knihovny Hornicko-hutnické akademie v Krakově** z roku 1966 a **Univerzitní knihovny v Toruni** z roku 1973 jsou prvními příklady modulární architektury v Polsku.

Národní knihovna několik desetiletí neměla vlastní budovu. V roce 1977 byla zahájena stavba budovy o objemu 240 000 m³ a ploše 58 800 m². Budova byla navržena architektem Stanislavem Fijałkowským a její výstavba trvala přibližně 30 let. K nejmodernějším architektonickým řešením v Evropě patří budova **Slezské knihovny** v Katowicích. Práce byly zahájeny v roce 1991 a dokončeny v roce 1997.

Zajímavým příkladem moderní architektury je budova **Univerzitní knihovny ve Varšavě** otevřená 15. prosince 1999, která se stala vzorem pro další vědecké knihovny. Byla navržena pro pět milionů knihovních jednotek a počítá s tisícem míst pro čtenáře a třemi sty pracovními místy pro zaměstnance knihovny. Základem konstrukce je čtverec o hraně 7,2 m. Budova má šest podlaží, včetně dvou podzemních. Nedílnou součástí knihovny je střešní zahrada, která patří k nejkrásnějším v Evropě.

V letech 2003–2013 byla postavena nová budova **Knihovny Vratislavské univerzity**, kterou tvoří sedm nadzemních podlaží a jedno podlaží podzemní. Užiténá plocha je 37 000 m². V roce 2005 byla otevřena Univerzitní knihovna v Białymstoku. O rok později byla zpřístupněna **Knihovna Gdaňské univerzity** s charakteristickými vnějšími „kapslemi“ (individuálními studovny). Knihovna má 500 míst, včetně 170 počítačových stánků. **Knihovna Varmijsko-mazurské univerzity v Olsztyně** má novou budovu k dispozici od roku 2007. V letech 2007–2013 vznikla **Knihovna Univerzity Kazimíra Velikého**. Celkový rozpočet činil 45 381 553 zlotých, z toho 31 767 087 zlotých pocházelo z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Většina polských knihoven se nachází ve starých budovách, včetně upravených historických objektů. Příkladem je **Národní knihovna Ossolinských ve Vratislavi**. Některé objekty byly rekonstruovány, např. **Knihovna Raczyńských v Poznani** nebo **Pomořanská knihovna ve Štětíně**. Nově postavené knihovny jsou příkladem moderní architektury, která je silně ovlivněna rozvojem informačních technologií. Vznikají funkční budovy s volným přístupem k části fondů, přizpůsobené potřebám a očekáváním uživatelů. Úroveň čtenářství ale zůstává na nízké úrovni.

Závěrem

Je nutno poznamenat, že **situace knihoven v Polsku není snadná**. Výzvy, kterým polský knihovník 21. století musí čelit, přesahují oblast tradičních činností. Zaměstnanci knihoven se musejí vypořádávat se stále rostoucím počtem digitálních zdrojů a možnostmi, které nabízí internet. Díky technickému pokroku se knihovníci účastní mezinárodní spolupráce. Během pořádaných konferencí, sympozií, workshopů, seminářů nebo setkání knihovníci kladou otázky týkající se různých oblastí knihovnické práce a hledají na ně odpovědi.

K důležitým otázkám patří nepochybně **ochrana knihovních fondů** z hlediska historického, současného i budoucího. Zachování knihovních fondů pro příští generace, bez ohledu na způsob záznamu a datový nosič, je prvořadým úkolem knihoven. Ve dnech 17.–18. května 2018 uspořádal Institut historie a mezinárodních vztahů Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti II. celostátní vědeckou konferenci *Ochrana knihovních fondů. Minulost – Současnost – Budoucnost*, které se účastnila Jana Brožovská Onderková (Ústav bohemistiky a kni-

hovníctví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě). Účast hosta z České republiky nebyla náhodná. Na základě **spolupráce se Slezskou univerzitou v Opavě** navázané v roce 2017 v rámci programu Erasmus+ je v plánu změnit celostátní konferenci na konferenci mezinárodní s účastí vědců a knihovníků z jiných zemí, včetně východních sousedů Polska.

Knihovna Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti – čítárna časopisů

Seznam odkazů

Seznam odkazů si klade za cíl usnadnit získání podrobnějších informací o polském knihovnictví. U jednotlivých položek je vždy nejprve uveden český překlad (ten je s výjimkou názvů časopisů vždy použit i přímo v textu), za ním pak následují polský originál a odkaz na webové stránky.

Právní předpisy

Dekret ze dne 17. dubna 1946 o knihovnách a péči o knihovní fondy	Dekret z dnia 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19460260163
Zákon ze dne 9. dubna 1968 o knihovnách	Ustawa z dnia 9 kwietnia 1968 r. o bibliotekach	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19680120063
Zákon ze dne 27. června 1997 o knihovnách	Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970850539&type=3 (český překlad: https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/120294190 , s. 129–136)
Nařízení ministra kultury a umění ze dne 6. března 1997 o knihovnách, které jsou oprávněny obdržet povinný exemplář určitých druhů publikací, a o pravidlech pro předávání těchto exemplářů	Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania	http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970290161

Právní předpisy

Hlavní statistický úřad	Główny Urząd Statystyczny (GUS)	http://stat.gov.pl/
Zpráva Národní knihovny za rok 2017	Sprawozdanie Biblioteki Narodowej za rok 2017	https://www.bn.org.pl/aktualnosci/3504-sprawozdanie-biblioteki-narodowej-za-rok-2017.html

Právní předpisy

Národní program pro rozvoj čtenářství na léta 2016–2020	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa na lata 2016–2020	http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/finansowanie-i-mecenat/narodowy-program-rozwoju-czytelnictwa.php
Operační program Digitální Polsko 2014–2020	Program Polska Cyfrowa 2014–2020	https://www.polskacyfrowa.gov.pl/strony/o-programie/dokumenty/program-polska-cyfrowa-2014-2020/

Sdružení

Polská knihovnědná společnost	Polskie Towarzystwo Bibliologiczne (PTB)	http://ptb.bn.org.pl/
Polská vědecká informační společnost	Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej (PTIN)	http://www.ptin.us.edu.pl/
Sdružení polských knihovníků	Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (SBP)	http://www.sbp.pl/
Sdružení učitelů-knihovníků polských škol	Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich (TNBSP)	http://tnbsp.oeiizk.waw.pl/

Knihovny

Národní knihovna	Biblioteka Narodowa	https://www.bn.org.pl/
Hlavní knihovna Hornicko-hutnické akademie	Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej	http://www.bg.agh.edu.pl/
Jagellonská knihovna	Biblioteka Jagiellońska	https://bj.uj.edu.pl/
Knihovna Gdaňské univerzity	Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego	http://www.bg.ug.edu.pl/
Knihovna Raczyňských	Biblioteka Raczyńskich	http://www.bracz.edu.pl/

Knihovna Univerzity Kazimíra Velikého	Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego	http://biblioteka.ukw.edu.pl/
Knihovna Varmijsko-mazurské univerzity v Olsztyně	Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	https://bu.uwm.edu.pl/
Knihovna Vratislavské univerzity	Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu	https://www.bu.uni.wroc.pl/
Krajská pedagogická knihovna v Bydhošti	Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Bydgoszczy	https://pbw.bydgoszcz.pl/
Národní knihovna Ossolinských	Zakład Narodowy im. Ossolińskich	https://ossolineum.pl/
Pomořanská knihovna	Książnica Pomorska	http://www.ksiaznica.szczecin.pl/
Slezská knihovna	Biblioteka Śląska	http://www.bs.katowice.pl/
Univerzitní knihovna v Białymstoku	Biblioteka Uniwersytecka w Białymstoku	https://bg.uwb.edu.pl/
Univerzitní knihovna v Poznani	Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu	http://lib.amu.edu.pl/
Univerzitní knihovna ve Varšavě	Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie	https://www.buw.uw.edu.pl/

Knihovna Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti – interiér knihovny

Vysokoškolská pracoviště

Fakulta žurnalistiky, informačních věd a knihovnictví Varšavské univerzity	Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego	https://www.wdib.uw.edu.pl/
Institut informačních věd a knihovnictví Jagellonské univerzity	Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego	http://www.inib.uj.edu.pl/
Institut informačních věd a knihovnictví Univerzity Marie Curie-Skłodowské	Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej	https://www.umcs.pl/pl/inib.htm
Institut informačních věd a knihovnictví Univerzity Mikuláše Koperníka	Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika	https://www.inibi.umk.pl/
Institut informačních věd a knihovnictví Vratislavské univerzity	Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego	http://www.ibi.uni.wroc.pl/
Institut informačních věd Pedagogické univerzity	Instytut Nauk o Informacji Uniwersytetu Pedagogicznego	https://inoi.up.krakow.pl/
Institut knihovnictví a informačních věd Slezské univerzity v Katovicích	Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach	http://www.ibin.us.edu.pl/index.php?id=12
Katedra informačních věd a knihovnictví Univerzity v Lodži	Katedra Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego	http://kiib.uni.lodz.pl/

Knihovna Varšavské univerzity – budova

Knihovna Varšavské univerzity – zahrada

Odborné časopisy

Bibliotheca Nostra	Bibliotheca Nostra	http://www.bibliothecanostra.awf.katowice.pl/
Bulletin EBIB	Biuletyn EBIB	http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib
Knihovna	Biblioteka	https://pressto.amu.edu.pl/index.php/b
Knihovní přehled	Przegląd Biblioteczny	http://www.sbp.pl/przegląd
Knihovní ročenky	Roczniki Biblioteczne	http://rocznikibiblioteczne.ibi.uni.wroc.pl/
Libri Gedanenses	Libri Gedanenses	http://katalogi.bn.org.pl/iii/encore/record/C__Rb1608484__SLibri%20Gedanenses__Orightresult__U__X8?lang=pol&suite=cobalt
Otázky vědeckých informací – informační studie	Zagadnienia Informacji Naukowej – Studia Informacyjne	http://www.sbp.pl/artukul/?cid=2885&prev=497
Studie o dějinách knihy a knižních fondů	Z Badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi	http://www.lis.uw.edu.pl/badan/?page_id=84

Odborné konference

Národní fórum pro vědecké a technické informace	Krajowe Forum Informatyki Naukowej i Technicznej	http://www.ptin.us.edu.pl/konferencje.html
Ochrona knihovních fondů. Minulost – současnost – budoucnost	Ochrona zbiorów bibliotecznych. Przeszłość – Teraźniejszość – Przyszłość	https://www.ukw.edu.pl/strona/konferencje/konferencja/34815/konferencja_ochrona_zbiorow_bibliotecznych_ukw
Práce s informacemi ve vědě	Zarządzanie informacją w nauce	http://www.ptin.us.edu.pl/konferencje/Z2018/index.html
Praxe a teorie vědecké a technické informace	Praktyka i Teoria Informatyki Naukowej i Technicznej	http://www.ptin.us.edu.pl/ptint.html
Vědecká knihovna: skutečně ještě vědecká?	Biblioteka naukowa: czy jeszcze naukowa?	http://horizon2.linuxpl.info/konferencja/

Ocenění pro knihovníky

Cena mladých Marie Dembowské	Nagroda Młodych SBP im. Marii Dembowskiej	http://www.sbp.pl/konkursy/nagroda_mlodych_sbp
Vědecká cena Adama Łysakowského	Nagroda Naukowa SBP im. Adama Łysakowskiego	http://www.sbp.pl/konkursy/nagroda_naukowa_sbp

Celostátní akce

Den knihovníka a knihoven	Dzień Bibliotekarza i Bibliotek	https://www.bn.org.pl/aktualnosci/3457-dzien-bibliotekarza-i-bibliotek.html
Národní čtení	Narodowe Czytanie	http://www.prezydent.pl/kancelaria/narodowe-czytanie/narodowe-czytanie-2018/
Týden knihoven	Tydzień Bibliotek	http://www.sbp.pl/konkursy/tydzien_bibliotek

Digitální knihovny a projekty

Bibliologická digitální knihovna	Bibliologiczna Biblioteka Cyfrowa	http://bbc.uw.edu.pl/dlibra
Digitální archiv Sdružení polských knihovníků	Archiwum Cyfrowe Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich	http://www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe
Digitální knihovna Dolního Slezska	Dolnośląska Biblioteka Cyfrowa	http://www.dbc.wroc.pl/dlibra
Digitální půjčovna vědeckých publikací ACADEMICA	Cyfrowa Wypożyczalnia Publikacji Naukowych ACADEMICA	https://academica.edu.pl/
e-knihovna Varšavské univerzity	e-biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego	http://ebuw.uw.edu.pl/dlibra
e-slужba OMNIS	e-usługa OMNIS	https://www.bn.org.pl/projekty/omnis/o-projekcie/
Federace digitálních knihoven	Federacja Bibliotek Cyfrowych	https://fbc.pionier.net.pl/
Jagellonská digitální knihovna	Jagiellońska Biblioteka Cyfrowa	https://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra
Kujavsko-Pomořanská digitální knihovna	Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa	http://kpbc.umk.pl/dlibra
Malopolská digitální knihovna	Małopolska Biblioteka Cyfrowa	http://mbc.malopolska.pl/dlibra
Národní digitální knihovna PO- LONA	Cyfrowa Biblioteka Narodowa	https://polona.pl/
Patrimonium – digitalizace a zpřístupnění polského národního dědictví ze sbírek Národní knihovny a Jagellonské knihovny	Patrimonium – digitalizacja i udostępnianie polskiego dziedzictwa narodowego ze zbiorów Biblioteki Narodowej oraz Biblioteki Jagiellońskiej	https://www.bn.org.pl/projekty/patrimonium/o-projekcie/
Polonijní digitální knihovna	Polonijna Biblioteka Cyfrowa	http://pbc.uw.edu.pl/
Polská internetová knihovna	Polska Biblioteka Internetowa	https://www.bn.org.pl/en/digital-resources/pbi/
Velkopolská digitální knihovna	Wielkopolska Biblioteka Cyfrowa	http://www.wbc.poznan.pl/dlibra

O autorovi

Dr hab. Ryszard Nowicki, prof. Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti, byl v letech 2010–2017 vedoucím oddělení knihovnictví a čtenářství Katedry informačních studií a knihovnictví Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti. Od 1. října 2017 je zaměstnancem Katedry dějin umění a kultury Ústavu dějin a mezinárodních vztahů na téže univerzitě. Je iniciátorem a organizátorem celostátních vědeckých konferencí *Ochrana knihovních fondů. Minulost – současnost – budoucnost*. Hlavní oblast vědeckého výzkumu souvisí s poválečnou ochranou knihovních fondů v Polsku. V letech 2012–2015 realizoval grant Národního vědeckého centra. Za publikaci *Aktivita Alexandra Birkenmajera pro ochranu knihovních fondů. Země západního a severního Polska v letech 1945–1947* (Działalność Aleksandra Birkenmajera na rzecz ochrony zbiorów bibliotecznych. Ziemia zachodniej i północnej Polski w latach 1945–1947, Poznań, 2006), zveřejněnou Univerzitou Adama Mickiewicze v Poznani v rámci č. 27 Prací univerzitní knihovny, získal akademickou cenu Adama Lysakovského udělovanou Sdružením polských knihovníků. Jedná se o první souhrnnou publikaci v zemi týkající se problematiky poválečné ochrany knihovních fondů. Za vydání monografie prof. Ryszarda Nowického *Role katowickiej Depozytáře zajištěných knižních fondů v poválečné ochraně knihovních fondů v Polsku* (Rola katowickiej Zbiornicy Księgozbiorów Zabezpieczonych w powojennej ochronie zbiorów bibliotecznych w Polsce, Bydhošť, 2015) obdrželo Vydavatelství Univerzity Kazimíra Velikého během 19. ročníku Poznaňských dnů knihy nejen vědecké (Poznańskie Dni Książki nie tylko Naukowej, Poznań, 4.–6. listopadu 2015) Zvláštní cenu v soutěži o nejlepší akademickou knihu v roce 2015. Knihy byly hodnoceny z hlediska obsahového a didaktického, ale i z hlediska redakčně-vydavatelského zpracování. Porota se skládala ze zástupců vědecké komunity, Polské knižní komory, Sdružení vydavatelů vysokých škol a médií.

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO 2 - ROČNÍK 26 (2017)

Autor textu a fotografií: dr hab. Ryszard Nowicki

Z polštiny přeložila: Městská knihovna Český Těšín

Překlad: Roksana Waraksa

Věcná korektura: Jana Galášová, Mgr. Dana Zípserová,

Mgr. Joanna Schönwaldová

Jazyková korektura: Šárka Linzerová

Seznam odkazů: PhDr. Linda Jansová, Ph.D.

bulletin skip

Šéfredaktor: PhDr. Linda Jansová, Ph.D. **Redakční rada:** PhDr. Linda Jansová, Ph.D. (šéfredaktorka, tel. 606 725 835, e-mail linda.jansova@gmail.com), Bc. Kateřina Bajo Stehlíková, PhDr. Vladimíra Maksová, PhDr. Marcela Buřilová, Mgr. Adéla Dilhofová, Mgr. Roman Giebisch, Ph.D., Mgr. Zlata Houšková, Bc. Kateřina Hubertová, Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Lenka Šimková, Mgr. Jana Vaculíková, Mgr. Edita Vališová, RNDr. Alena Volková Balvínová. **Vydává:** Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (Mariánské náměstí 190/5, Praha 1, IČ 40765407) s příspěvím dotace Ministerstva kultury ČR. V tištěné podobě časopis vychází dvakrát ročně (dvě zvláštní čísla), v online podobě šestkrát ročně (čtyři řádná a dvě zvláštní čísla). **DTP:** Silvie Hejlová, silva.hejllova@seznam.cz. **Vytištěno** ve spolupráci s firmou Ceiba s.r.o.

Adresa elektronického vydání: <https://bulletinskip.skipcr.cz/>.
Zvláštní číslo předáno do tisku 23. 11. 2018.

Evidenční číslo Ministerstva kultury ČR E 6740.

ISSN 1 2 1 0 - 0 9 2 7, online vydání ISSN 1 2 1 3 - 5 8 2 8

Nahoře: Pobočka Městské veřejné knihovny ve Vratislavi v budově nádraží Wrocław Główny – interiér

Dole: Knihovna Univerzity Kazimíra Velikého v Bydhošti – budova

Nahoře: Národní knihovna – budova

Dole: Sídlo Národního ústavu Ossolinských

